

Komandi partur

Komandi vikuskifti er fyrsti partur í eini røð um lívið hjá Honnu, dóttir Sáru og Jákup Klein í Klaksvík

Klippfiskavirking í Hetlandi í 1890-árunum kundi tað sama verið í Føroyum.

nógv, men kanska onkur lesari veit.

Seinni gjørdist ein hetlandari skipari, hann kallaðist Peter Johnson. Skipið var boðið til sølu í 1905 í Føroyum, men einki kom

burtur úr søluni tá. Men í 1909 varð skipið selt til Føroya, og hetta var endabresturin á hetlendsku slupptíðini, sum tað verður staðfest í 1910 í ársfrágreiðingini hjá hetlenska fiskivinnuráðnum,

har tað stendur:

"No local vessel procecuted the cod fishery at Iceland and Faroe, and only one cargo og salted fish was imported from Faroe during the year."

Tá hevði henda hetlenska toskaveiðan varað í 100 ár.

Tað er áhugavert, at meðan hetlendingar gevast undir Íslandi í 1909, er føroyska veiðan har við at koma í hæddina við 124 skipum, og hetta tal kom skjótt upp á eini 150 skip í 1930-árunum.

Skipið Energy, sum varð selt til Føroya, er neyvan sama Energy, sum er kent frá siglingarsøguni hjá Páll Nolsøe. Tað man hava fingið eitt annað navn. Er nakar sum veit meira um hetta at siga?

Her kann skoytast uppí, at nógvir føroyskir fiskimenn hava vitjað Hetland seinnu árin. Nótaskipini sum fiskaðu í Norð-

Lugarið á hetlenskari slupp. Kundi eins væl verið á føroyskari.

sjónum fóru ofta inn til Lerwick at kroka. Her var eitt skifti ein føroysk sjómansmissión. Norð-

menn høvdu eisini eitt Vælderðarhús, sum føroyingar eisini vitjaðu.

Margaret úr Lerwick og Elisa í Havn: SERLIGUR VINSKAPUR MILLUM LONDINI

Tað finnst aðrar frásagnir um sambandið millum Føroyar og Hetland.

Henda søgan byrjaði í 1930-unum, tá ið Margaret Thomson, f. 1915, var ung genta. Føroyar og Hetland plagdu at vitja hvørt annað at sparka fótibólt. Í 1930 var HB í Hetlandi at spæla móti hetlendingum. Spælarnir fóru til Hetlands við Tjaldrinum, og afturat teimum komu eisini 25 ferðafólk. Samstundis fór skonnartin "Signhild" av Havnini við einum 25 ferðafólkum afturat. Hesa ferð tapti HB tveir dystir og vann ein.

Nakrir av føroyingunum á hesi ferð vóru úr samkomuni í Ebenezer í Havn. Hesir vitjaðu sum rímligt er sína bróðursamkomu Ebenezer Hall í Lerwick. Pápi Margaret var blíður maður, so hann bjóðaði nøkrum teirra heim. Margaret hevði hug at fáa okkurt samband við Føroyar, og vildi fegin hava onkra gentu í Føroyum at skriva saman við. Hetta lovaðu føroysku spælarnir at greiða, og tað endaði við einum sambandi millum Margaret og Elisú f. 1911, dóttir Mallu og Pola skómakaran í Havn. Tað var neyvan tað nógva, sum Elisa dugdi av enskum, men hon áttu ein yngri beiggja, Petur (Háberg), sum var heilt kønur í enskum. Hann man hava verið eitt slag av millummanni.

Tær báðar skrivaðu so saman, men í 1938 fór Elisa til Danmarkar og var stódd har, tá Danmark varð

hersett av týskarum. Hetta gjørdi, at alt samskipti var ógjørligt.

Sambandið verður tikið upp aftur

Einki hendi tey næstu árin, men eina ferð fór Zacharias Zachariasen úr Norðragøtu til Hetland, har hann vitjaði samkomuna í Ebenezer Hall. Har hittir hann Margaret, og hon greiðir honum frá um pennavinin Elisú, og spyr um hann mundi kenna hana. Jú, víst so, tey vóru grannar! Elisa var nevniliga flutt til Norðragøtu eftir kríggið, og Zacharias kendi eisini sera væl alla hennara ætt í Havn.

Soleiðis kom sambandið aftur í lag gjøgnum børn hjá Elisú. Tað var mest gjøgnum brævaskifti, men tey vitjaðu hana, tá ið tey komu framvið í Hetlandi.

Abbin á hvalaveiðu undir Grønlandi

Margaret mintist væl til og greiddi millum annað frá, at abbi hennara plagdi at vera á hvalaveiðu undir Grønlandi.

Tað var ein stórhending í Lerwick, tá hvalabátarnir á hvørjum ári lögdu inn her á veg til Grønlands. Skipini ankraðu upp inni á redini 10-12 dagar frá endanum á februar mánaði til byrjanina av mars. Endamálið var at útvega sær ta manning, sum restaði í fulla manning. Skiparnir vildu hava manning úr Hetlandi, tí hetlendingar bæði høvdu skil á hvalaveiðu og á sigling. Skipini komu úr ymiskum havnum í Skotlandi, serliga úr Peterhead

og Dundee.

Sum dømi um, hvussu stór henda vinnan var, kann nevast, at 9. mars 1859 lógu 50 hvalaveiðuskip á veg til Grønlands inni í Lerwick at fáa manning.

Margaret greiddi frá, at lívið í Lerwick í hennara ungdómi var meira býarkent enn í Havn, har nógv høvdu kúgv í kjallaranum fyrst í undanfarnu øld. Tað høvdu tey ikki í Lerwick. Bøndur komu inn í býin við hestavagnum at selja mjólk, og var hetta mjólka-forsýningin hjá teimum.

Hollenskir fiskimenn og hollenskar tuflur

Fiskiveiða hevur altíð havt stóran týðning fyri Hetland. Fyrst Margaret mintist var eitt satt sildarok í Lerwick, og her luttók ein hópur av skipum ymsa staðni frá. Hon minnst serliga hollendingar, sum eisini komu higar. Teir vóru so nógvir, at sunnudagar plagdu serligar gudstænastur at verða hildnir á hollenskum í skotsku kirkjun. Fólk mintust allar tær eyðkendu hollensku tuflurnar, sum stóðu í forkirkjun.

Tað kundu liggja so nógvir skip inni, at tað kendist, sum tey rukku heilt yvir á Bressay, sum er oyggin beint yvir av Lerwick.

Margaret minnst eitt skjaldur, sum børnini plagdu at syngja: Dutchmen, dutchmen don't take me. Take (t.d. Jim Johnson) and put him in the sea." Annars mintust tey einki ringt um hesar hollensku fiskimenn.

John greiðir eisini frá hesi tíð-

ini. Í 1905 var metár fyri landing av sild í Hetlandi. Hetta ár vóru landað ikki færri enn 113.000 tons.

Vildi bota um avleiðingar av krígunum.

Margaret gekk sum vanligt í skúla og valdi at fáa sær eina skrivstovuútbúgving, og dugdi hon at skriva sera skjótt á maskinu.

Men tá bardagin kom kendi hon á sær, at hon skuldi gera okkurt, sum kundi viga upp ímóti avleiðingarnar av krígunum, so hon valdi at fara at læra til sjúkrasystir. Hon og ein vinkona fóru til Aberdeen í hesum ørindinum. Í Aberdeen merkti tey eisini kríggið við týskum bumbuálopum, sum gjørdur nógva um seg. Margaret kom tiskil at arbeiða her í mong ár. Hon var ógift.

Aftur til Lerwick at taka sær av Bruce.

Hon flutti aftur til Lerwick av eini serligari orsök. Margaret átti ein fosturpápabeiggja, hvørs einasta barn Bruce var mongolur.

Margaret hevði lovað mammu Bruce, at hon skuldi taka sær av honum, tá mamman ikki orkaði longur. Tá flutti Margaret inn til Bruce og passaði hann restina av lívinum. Sigast kann, at Margaret rættiliga ofraði seg fyri onnur,

Hesa tíðina búði hon soleiðis, at hon sá "Norrønu" komu inn til Lerwick hvønn mánadag, og hetta helt hon vera so hugnaligt. Hetta minti hana eisini um Føroyar, sum hon ongantíð koma at vitja.

Seinni flutti Margaret í eina íbúð mitt í Lerwick. Hon helt, at sum gomul hevur hon tað gott í Hetlandi.

Margaret var ein serstakur persónur, og hon fekk besta ummæli frá teimum, sum kenna hana t.d. frá samkomuni í Ebenezer Hall. Hon tátaði væl í 100 ár, tá ið hon doyði.

Vánaligt samband við Hetland

Tað er spell, at tað skal vera so út av lagi vánaligt samband við Hetland. Tað hevur ongantíð verið verri enn tað sama. Í mong ár var beinleiðis skipasamband, og tá vóru nógvir føroyingar, sum vitjaðu í Hetlandi. Eisini hevur til tíðir verið flogsamband, men nú er einki, hóast bæði ferðamannaskip og flogfør fara fram við Hetland fleiri ferðir um dagin.

Eina ferð høvdu vit eisini eitt hetlendskt-føroyskt vinafelag. Men tá ið forkvinnan, Johanna, doyði, datt tað burtur.

John endar bókina við hesum orðum: "No wonder my grandmother used to say you were not allowed ben until you have fished at Faroes." (Tað er ikki so lægið, at omma plagdi at siga, at tú slapp ikki at sova í "bestustovu" fyrr enn tú hevur fiskað undir Føroyum.)

Men kanska kann bókin hjá John Goodlad kveikja eitt sindur av áhuga aftur. Undir øllum umstøðum er hon verd at lesa hjá øllum, sum hava áhuga fyri fiskivinnusøgu.